

HANG-KÉP-ek

Mára bizony megették a kényerük javát s benne vannak a nagyszülő korban azok az egykori fiatalok, akik a hatvanas években – akarva-akaratlanul – az úgynevezett beatnemzedék tagjaiként nőttek fel. Sokan közülük nem is tudták – máig sem tudják –, hogy korabeli életérzésüket, az „üvöltést” legtalálóbban egy *Allen Ginsberg* nevű amerikai költő fogalmazta meg. Pedig hatása az európai, sőt a magyar lírára is kimutatható.

Az örökifjú különnc, az örökös lázadó, – akinek a verseit még ma is csak este nyolc után és reggel hatig szabad közvetíteni az amerikai tévében és rádióban –, az állandóan és többszörösen kisebbségi szerepbe kényszerített Ginsberg most újra itt van Budapesten és magyar fordítójaival *Eörsi István*nal, lép fel, nem adva fel korábbi nonkonform nézeteit, szabados és indulatos stílusát. Ez derült ki abból az interjúból is, amelyet a két költővel, – a vendéggel és a házigazdával – *Farkas Zoltán* készített és a 168 óra című rádióműsor sugározott.

Ginsberg nem nagyon keresgelte a szavakat, amikor arról beszélt, hogy tapasztalatai, olvasmányélményei szerint Magyarországon is jelen van, sajnálatosan erősödik a nacionalizmus, a kirekesztés ideológiája és gyakorlata. Sőt a szarajevói vérengzést is annak tulajdonítja, hogy a hangadóknak sikerült hisztérikus hangulatot kelteniük s az évtizedekig békében élő népek között a gyűlölködést

az agresszivitásig fokozni.

Fésületlen, direktan fogalmazott gondolatai nem sokat adnak a diplomáciára, xy érzékenységre, talán – s ez baj – még személyiségi jogaira sem, de éppen eredetiségük – s az igazságot sem elkendőző tartalmuk – miatt váltanak ki figyelmet, visszhangot.

Mert lehet-e közömbösen hallgatni olyan mondatokat, amelyben arról beszél, hogy nem is olyan régen még számos magyar televíziós műsorba meghívták, de „*a médiumokat vezető kulturális komiszárok*” leállították a szereplését? „*Szeretném kideríteni* – mondta –, *hogy én vagyok-e fekete listán, vagy Eörsi Istán.*”

A sajtószabadság, a bimbózó demokrácia szempontjából teljesen mindegy a válasz ...

Közel az éjfélhez sugározta a TV1 a Milyen az irodalmi élet? című műsort. Az adás időpontja egyfajta válasz a kérdésre, hisz a szerkesztők is úgy gondolták, hogy manapság csak egy nagyon szűk – későn fekvő – réteget érdekelnek a literatúra ügyei.

Vajon rendjén van-e ez így, lehet-e sokadrangúként kezelni Magyarországon azt az irodalmat, amely – primus inter pares álon – mindig is a legnagyobb hatású művészeti ág volt? A stúdióbeszélgetés résztvevői – *Pomogáts Béla* irodalomtörténész, aki a kérdező tisztét is vállalta, *Horgas Béla* költő, a *Liget* című lap főszer-

kesztője és *Tornai József* költő, az Írószövetség elnöke – lényegében ezt a kérdéskört járták körül. Azt azonban végig nem sikerült tisztázniok, hogy az irodalomról, a tiszta papírlapon megjelenő produktumról, az alkotás esztétikájáról akarnak-e véleményt formálni, vagy valóban csak az irodalmi élet – melynek már a határainkon kívül élő írók is részesei – képezi a társalgás témáját.

Kétségtelen, hogy mára gyökeresen megváltozott az irodalom társadalmi, ha úgy tetszik zászlóvivő szerepe. Abban azonban a beszélgetőtársak sem értettek egyet, hogy miként politizáljon az író: személyével, a közvéleményre tett direkt hatásával, vagy ami legkézenfekvőbb, a műveivel.

Mi sem természetesebb, hogy viszonylag sok esett az írószövetségről, amelyet *Tornai József* – találón – egy rendező pályaudvarhoz hasonlított a sokféle tevékenysége okán. Ma az írószövetség elsősorban bemutatkozási fórumot jelent alkotóknak, műveknek, műhelyeknek. Ez az orientáció nagyon fontos egy olyan szituációban, amikor mintegy ötven irodalmi lap működik s szinte lehetetlen tájékozódni frónak és olvasónak egyaránt.

Apropó olvasó! Irodalmi élet nincs nélküle, mégis ezúttal is „rőla” beszéltek legkevesebbet, feltételezve, hogy már alig létezik. Pedig aranyigazság, hogy a jó műveknek van, lesz olvasójuk politikai pikantériák, áthallások nélkül is.

Következésképpen adottak az írók tennivalói ...

Az egymásra találásban persze nem elhanyagolható a piacosiított könyvkiadás funkciója sem, amelyről viszont az ígérlet szerint a legközelebbi – valószínűleg újból éjjeli(!) – adásban lesz szó. – *csongrády* –